

Els barris, a debat

En plena campanya de les eleccions municipals, els candidats i les candidates expliquen cada dia les seves propostes per millorar les condicions i la qualitat de vida a les ciutats. Es tracta d'un objectiu genèric i, segurament per això, comú més enllà de les sigles polítiques. Però aquest horitzó compartit està ple de matisos que es concreten en grans diferències: diagnòstic no compartides sobre la realitat, propostes d'intervenció encara més dispars segons la ideologia de qui les formula i models de ciutat contraposats com a referent. Malgrat el necessari desacord polític sobre les diagnòstic, les propostes i els models, en els debats, mítings i discursos d'aquests dies ressonen llocs comuns inevitables davant la tossuderia de la realitat social. La política local, la més propera a la ciutadania, no pot obviar l'atur, les desigualtats o els desnonaments. Fenòmens que es fan realitat a les ciutats quotidianament, realitats quotidianes que persisteixen i creixen en la mesura que la crisi econòmica muta en crisi social. Paradoxalment, el territori, l'escenari on tenen lloc aquests fenòmens, no sempre és present en el debat municipal. Parlar de persones sense parlar de barris implica el risc d'homogeneïtzar una realitat heterogènia i, sobretot, desigual. La desigualtat no es distribueix aleatòriament a la ciutat. Per aquesta raó, cal recordar la importància que la segregació urbana hauria de tenir en el disseny i la planificació de les polítiques municipals.

La desigualtat no es distribueix aleatòriament a la ciutat. Cal recordar la importància de la segregació urbana

Des de la sociologia urbana es defineix la segregació social urbana com la distribució no homogènia dels grups socials en el territori. La segregació esdevé un problema polític quan es dona en sintonia amb les desigualtats socials. És llavors quan la zona de residència dins la ciutat es converteix en un factor que condiciona l'accés de les persones als recursos bàsics. Aquest procés de segregació dual, urbana i social, actua com un cercle viciós en què les causes també són efectes: la desocupació, la falta d'oportunitats formatives o les baixes aspiracions formen part de l'origen i les conseqüències de la concentració dels grups més desfavorits en determinats barris de les ciutats. En l'origen, perquè el baix nivell de renda que implica l'atur i el baix nivell d'estudis condicional l'accés al mercat del habitatge, més encara en un context insu-

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

ficient d'habitatge social. En les conseqüències, perquè la concentració de col·lectius desfavorits en un mateix territori dificulta la construcció d'aspiracions i oportunitats laborals i formatives. Les dificultats que tenen les persones que viuen en barris desfavorits se sumen a l'estigma que es nodreix d'estereotips sobre temes polèmics com la inseguretat i la brutícia als carrers. Els imaginaris construïts no hi entenen de raons, però tanmateix cal recordar l'impacte que suposa l'alta densitat poblacional, els habitatges petits i la poca inversió pública. Als barris on es concentra més població desfavorida hi acostuma a viure molta gent en pisos petits, i l'ús intensiu de l'espai públic requereix més atenció per evitar tensions i conflictes de convivència.

L'estudi *Els barris desfavorits davant la crisi. Segregació urbana, inno-*

vació social i capacitat cívica, realitzat per l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) de la UAB conclou que els processos de segregació urbana són un element estructural de les ciutats catalanes que s'ha accentuat i accelerat en el context de crisi atès l'increment de les desigualtats. Però en comparació amb el període anterior, l'augment de la segregació es dona de manera polaritzada. La segregació creix, sobretot, entre els grups benestants que tendeixen a concentrar-se en determinats barris. L'estudi posa de manifest la tendència creixent a viure entre iguals, especialment en el cas de persones amb millors condicions materials d'existència i, per tant, amb una capacitat d'elecció més gran. Mentre que els uns viuen on volen, els altres viuen on poden. No és el mateix aïllar-se voluntàriament per diferenciar-se que viure aïllat per manca d'oportunitats.

L'actual campanya de les eleccions municipals no pot obviar el problema creixent de la segregació urbana. L'efecte barri és clau per entendre els mecanismes i processos que contribueixen a reproduir i, en el pitjor dels casos, cronificar les desigualtats, la pobresa i l'exclusió social. Davant la tendència creixent d'una part de la població més benestant a viure separada dels grups més desfavorits, resulta imprescindible la intervenció pública. Estaria molt bé debatre les propostes polítiques per fer front als processos de segregació que tenen lloc a les ciutats. I fer-ho des del reconeixement, la base per dignificar i no estigmatitzar les persones i els barris fugint d'estereotips populistes.

Un estudi de l'IGOP posa de manifest que, cada cop més, mentre que els uns viuen on volen els altres viuen on poden

ARIANNE FABER